

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

IPARI TERVEZŐMŰVÉSZETI ALKOTÁS JOGOSULATLAN FELHASZNÁLÁSA

SZJSZT-29/10

Megkereső: Nagykanizsai Városi Bíróság

A megkereső bíróság által feltett kérdések

1. A fényképfelvételek – illetőleg szükség esetén az ülogarnitúrák – megtekintése után nyilatkozzon a szakértő, hogy a Z. J. vádlott által gyártott, Atlantis, illetve Florence néven forgalmazott ülogarnitúra a K. T. Kft. által kifejlesztett és gyártott Fatima nevű ülogarnitúra másolásának tekinthető-e?
2. Műszakilag megvalósult-e a K. T. Kft. szerzői jogának sérelme?

A szakvélemény szempontjából releváns tényállás

A megküldött iratok alapján egyértelműen megállapítható, hogy a sértett K. T. Kft. 2001. évtől gyártotta és forgalmazta a Fatima fantázianevű bútorcsaládot. A kirendelő végzés szerint a vádlott 2002 márciusától foglalkozott ugyancsak Nagykanizsán, egyéni vállalkozóként, ülobútorgyártással. A per tárgyát képező – sarokgarnitúrából, kanapéból és fotelből álló – bútorcsalád gyártását (K. J. tanúvallomása szerint) 2003-ban indította el, és a terméket a magyarországi R. bútoráruházakban Atlantis, illetve más bútorboltokban Florence néven fogalmazták.

A vádlott az általa gyártott bútort a sértett hozzájárulása nélkül kezdte el gyártani és forgalmazni, s amikor a sértett felszólította ezen eljárás megszüntetésére, ennek nem tett eleget.

Az eljáró tanács szakvéleménye

Ad 1. A Z. J. vádlott által gyártott Atlantis, illetve Florence néven forgalmazott ülogarnitúra a K. T. Kft. által kifejlesztett és gyártott Fatima nevű ülogarnitúra másolásának tekinthető. A sértett és a vádlott által gyártott ülogarnitúrák összehasonlításából egyértelműen megállapítható, hogy szerzői jogi szempontból a vádlott által forgalomba hozott ülogarnitúrák a már korábban forgalomba hozott Fatima ülogarnitúra másolatai.

Kisebbségi eltérések a részletes vizsgálatnál megállapíthatók (például: a homloknézetben a bútor alsó vonalának íves kialakítása és a párna alatti ráncolt elem elmaradt), de mindez nem változtat azon a tényen, hogy a két ülőgarnitúra összehatását, méreteit és jellemző formai megoldásait tekintve az összetévesztésig hasonló.

A változtatások okán még felmerül az Sztj. 13. §-a sérelmének lehetősége is: „A szerző személyhez fűződő jogát sérti művének mindenfajta eltorzítása, megcsonkítása vagy más olyan megváltoztatása vagy megcsonkítása, amely a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmes.”

Tekintettel arra, hogy a Fatima bútorcsalád szerzői jogi védelem alatt álló mű – ezt állapította meg a 2004. március 11-én kiadott szakértői bírálóbizottsági jegyzőkönyv is – így a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban Sztj.) 16. §-ának szabályai szerint kellett volna a vádlottnak eljárnia: „(1) A szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. E törvény eltérő rendelkezése hiányában a felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető.”

A vádlott eljárása az Sztj. 16. § (6) bekezdése szerint minősül: „Jogosulatlan a felhasználás különösen akkor, ha arra törvény vagy az arra jogosult szerződéssel engedélyt nem ad, ...”. Esetünkben nemhogy nem adott engedélyt a sértett, hanem kifejezetten tiltakozott a felhasználás ellen.

Ad 2. E kérdés megválaszolásánál az eljáró tanács a „műszakilag” szónak két értelmezési lehetőségét is megállapította, s mindkettőre választ kíván adni.

Az Sztj. X. fejezete szól – többek között – az ipari tervezőművészeti alkotások speciális szabályairól. A 67. §-hoz fűzött kommentár (A szerzői jogi törvény magyarázata, Complex, 2006) a 356. oldalon, az 1.6. alatt az ipari tervezőművészeti alkotás fogalmát adja meg: „Az ipari tervezőművészet valamely termék külső megjelenésének esztétikai és műszaki szempontok szerint kialakított terve, modellje, amely alapján ipari gyártástechnológiával állítják elő a termékeket, s áruként (nem műtárgyként) hozzák forgalomba. Ilyenek jellemzően a folyóméterben gyártott textíliák, vagy a formatervezett bútorok.”

E fogalommeghatározás alapján a műszaki szempontot úgy értelmezzük, hogy az a termék külső megjelenésének esztétikai elképzelését szolgálja, leírja. Ebben az értelmezésben megvalósult műszakilag a K. T. Kft. szerzői jogának sérelme, hiszen a vádlott jogosulatlanul felhasználta a termék külső megjelenésének esztétikai és műszaki szempontjait is tartalmazó tervét, illetve jogosulatlanul rekonstruálta azt a gyártáshoz.

A „műszakilag” szó jelentheti az ügy ismeretében azt is, hogy a sértett és a vádlott által gyártott bútorok között szerkezeti eltérések észlelhetők, a bútorváz stb. részben eltérő a másiktól.

Az eljáró tanácsnak azonban az a véleménye, hogy ez az eltérés az ügy szempontjából nem releváns, a két bútor külső, formai azonossága a lényeg, s nem a belső kialakítás mű-

szaki megoldása. Ezeket a szerkezeti eltéréseket valószínűleg az eltérő gyártási feltételek okozták a vádlott által előállított bútoroknál. Hasonlással élve a különbség a két bútor „építési technológiájában” van. Az építési technológiáról pedig az SZJSZT-03/1986 ezt rögzíti: „Az egyéni, eredeti vonások megnyilvánulhatnak akár az épület, létesítmény külsejében, akár belső képében, illetve az ezekre vonatkozó tervekben is. A szerzői jogi védelem nem terjed ki az építési technológiára...”

Ezt a véleményünket támasztja alá az Sztj. 67. § (1) bekezdése is: „A mű jogosulatlan megváltoztatásának minősül az építészeti alkotás vagy a műszaki létesítmény tervének a szerző hozzájárulása nélkül történő olyan megváltoztatása, amely a külső megjelenést vagy a rendeltetészerű használatot befolyásolja.” Tehát a jogalkotó annak a változtatásnak nem tulajdonít a szerzői jog szempontjából jelentőséget, ami az építészeti alkotás vagy – esetünkben – az ipari tervezőművészeti alkotás belső felépítését érinti. Jelentősége a külső, formai azonos-ságnak van, a vásárlót ez téveszti meg, s okoz joghátrányt a sértettnek.

*Dr. Vékás Gusztáv, a tanács elnöke
Dr. Györi Erzsébet, a tanács előadó tagja
Pohárnok Mihály, a tanács szavazó tagja*

* * *

REPROGRÁFIAI JOGDÍJAK DIGITÁLIS KÖRNYEZETBEN

SZJSZT-33/10

Magánmegkeresés

A megkereső által feltett kérdések

1. Vonatkozik-e az Sztj. 21. § (1) bekezdése a kizárólag digitális tartalomként – akár ellenérték fejében, akár ingyenesen nyilvánossághoz közvetített – megjelent szerzői művekre is, amelyeket magáncélra reprográfiával többszöröznek, figyelembe véve azt is, hogy a többszörözéssel a honlap látogatókat és közvetetten reklámbevételeket veszít?
2. Vonatkozik-e az Sztj. 21. § (1) bekezdése a részben vagy teljes egészében nyomtatott és digitális tartalomként is megjelent – és akár ellenérték fejében, akár ingyenesen nyilvánossághoz közvetített – azon szerzői művek digitális megjelenési formáira is, amelyeket magáncélra reprográfiával többszöröznek?
3. Milyen digitális felhasználásokhoz közvetlenül vagy közvetetten kapcsolódó többszörözések vonhatóak a reprográfiával többszörözés fogalma alá?

4. Vonatkozik-e az Szjt. 21. § (1) bekezdése a digitális tartalomként elérhetővé tett vagy tárolt szerzői művek magáncélú kinyomtatására mint többszörözésre?
5. Vonatkozik-e az Szjt. 21. § (1) bekezdése a digitális tartalomként elérhetővé tett vagy tárolt szerzői művek magáncélú digitális mentésére mint többszörözésre?
6. Megszerzi-e a munkáltató a munkaviszonyban alkotott szerzői művek szerzőit megillető reprográfiai jogdíjigényt a mű átadásával? Ha nem, mikortól és milyen feltételekkel rendelkezhet a munkáltató a munkaviszonyban alkotott szerzői művek szerzőit megillető jogdíjigényről?
7. Átruházhatja a szerző a munkaviszonyban alkotott szerzői műveinek szabad felhasználására tekintettel járó reprográfiai jogdíjat a munkáltatóra a jogdíjak felosztását megelőzően, de a jogdíjak felosztását követő hatállyal vagy a reprográfiai jogdíjak felosztását követően?
8. Adhat-e megbízást az akár munkaviszonyban, akár más jogviszonyban alkotó szerző a művét megjelentető kiadónak, illetve munkáltatónak, hogy a szerzői műveinek szabad felhasználására tekintettel járó reprográfiai jogdíjat nevében érvényesítse, és azzal rendelkezzen? Feltétele a megbízás érvényességének, hogy már felosztott jogdíjról rendelkezzen a szerző, vagy a kiadói, illetve munkaszerződésben adhat a szerző ilyen megbízást?
9. Adhat-e meghatalmazást az akár munkaviszonyban, akár más jogviszonyban alkotó szerző a művét megjelentető kiadónak, illetve munkáltatónak, hogy a szerzői műveinek szabad felhasználására tekintettel járó reprográfiai jogdíjat nevében érvényesítse? Feltétele a meghatalmazás érvényességének, hogy már felosztott jogdíjról rendelkezzen a szerző, vagy adhat a szerző korábban pl. a kiadói, illetve munkaszerződésben ilyen meghatalmazást?

Az eljáró tanács válasza

Ad 1. Az eljáró tanács a kérdés megválaszolása során mindenekelőtt azt vizsgálta meg, az Szjt. 21. § (1) bekezdése általánosságban véve vonatkozik-e a kizárólag digitális tartalomként megjelent, reprográfiával többszörözött szerzői jogi művekre.

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szjt.) 21. §-a az ún. reprográfiai jogdíjat a szerző kizárólagos többszörözési joga alóli, magáncélú másolásokra vonatkozó szabad felhasználási kivétel (lásd Szjt. 35. §) „folyományaként” fennmaradó méltányos díjazás iránti igényként határozza meg [a reprográfiai jogdíj jogintézményével és szabályozási hátterével kapcsolatosan lásd az Szerzői Jogi Szakértői Testület (SZJSZT) 21/07/01 számú szakvéleményében található rövid összefoglalást].

Az Szjt. a mű többszörözésének fogalmát széles körűen határozza meg. Többszörözésnek minősül mindenekelőtt a mű anyagi hordozón való rögzítése oly módon, hogy annak eredményeként a művet hordozó dologi műpéldány álljon elő. A dologi műpéldány alapjául szolgáló hordozó anyaga közömbös, azonban az Szjt. 18. § (2) bekezdésének példálózó

felsorolása külön kiemeli, hogy a mű „digitális formában, elektronikus eszközön” történő tárolása is többszörözésnek (és így rögzítésnek) minősül.

Az Szjt. 21. § (1) bekezdése alapján a reprográfiai díjigény az olyan művek szerzőit, illetve kiadóit illeti meg, amelyeket fénymással vagy más hasonló módon, papíron vagy más hasonló hordozón többszöröznek. E rendelkezés – összhangban a díjigény alapjául szolgáló többszörözési díj kapcsán fentebb elmondottakkal – nem határozza meg a többszörözés alapjául szolgáló műpéldány rögzítésének módját, illetve az így rögzített mű hordozójának anyagát, közömbösnek tekintve azt. A reprográfiai díjigényre való jogosultságnak tehát nem előfeltétele, hogy az e rendelkezés hatálya alá tartozó módokon többszörözött művek a magáncélú másolást megelőzően nyomtatott formában is megjelenjenek. A reprográfiaira szolgáló készülékek körét [Szjt. 21. § (2) bek.] meghatározó 158/2000. (IX.13.) sz. kormányrendelet (kormányrendelet) maga is az ilyen eszközök közé sorolja a nyomtatókat, amelyek tipikusan azt a célt (is) szolgálják, hogy a korábban csak digitális formátumban létező műveket papíron többszörözzék.

A megkereső által e kérdésnél speciálisan figyelembe venni kért szempontok a következők.

a) Ellenérték fejében vagy ingyenesen nyilvánossághoz közvetített művek reprográfiai többszörözése;

b) a többszörözés hatása a honlap látogatóinak számára és a reklámbevételeire.

Az eljáró tanács álláspontja szerint e szempontok az alábbi jelentőséggel bírhatnak.

A reprográfiai jogdíjra jogosultság feltételeként az Szjt. *expressis verbis* nem írja elő, hogy a többszörözés alapjául szolgáló mű csak olyan alkotás lehet, amelynek a másolat alapjául szolgáló példánya kizárólag ellenérték fejében hozzáférhető a nyilvánosság számára. A magáncélú másolás e módjára kialakított kompenzációs díjigény elvi alapja és célja azonban az, hogy a bizonyos esetekben tömegessé váló magáncélú felhasználás folytán a jogosultakat érintő hátrány, jövedelemkiesés ellensúlyozásra kerüljön. E hátrány bekövetkezése a nyomtatott formában elérhető művek esetében elsődlegesen a műpéldányok eladásának a többszörözés következtében megvalósuló csökkenésében áll, így – ha közvetetten is – a jogdíjigény alapjául elsődlegesen valóban az olyan művek felhasználása szolgál, amelyek korábban kizárólag vagy főként ellenérték fejében voltak hozzáférhetőek a nyilvánosság számára. Kizárólag digitális formában elérhetővé tett művek esetében azonban nem zárható ki a megkereső által hivatkozott okok miatt (a látogatók száma, illetve a honlaphoz kapcsolódó reklámbevételek csökkenése) bekövetkező hátrány sem.

Figyelemmel kell lenni ugyanakkor arra is, hogy az Szjt. a reprográfiai jogdíjra vonatkozó szabályozással – pontosan a díjigény elvi céljára tekintettel – csupán a jogdíjra jogosultság elvi lehetőségét kívánja megteremteni [lásd az Szjt. 21. § (1) bekezdését módosító 2008. évi CXII. törvény 2. §-ának indokolását]. A jogdíjból való tényleges részesülés olyan – elsősorban az e jogdíjak közös jogkezelését ellátó egyesület tagjai által hozott döntésen alapuló – gyakorlati szempontok figyelembevételével is történik, amelyek alkalmazása az egyesület

autonómiakörébe tartozik. Ilyen szempont lehet a tömeges magáncélú felhasználásból eredő hátrány bekövetkeztének szükséges mértékű bizonyítása mellett a hátrálynak a reprográfiai kompenzáció egészéhez viszonyított aránya, illetve – ennek alapján is – hogy a figyelembe venni kívánt szempont ne veszélyeztesse a felosztás költséghatékonyságát.

Az Szjt. tehát elvi szinten fogalmazza meg mindazokat a szempontokat, amelyek alapján a jogdíj kezelését ellátó társaságnak el kell járnia a felosztás során. E szabályokat a közös jogkezelő szervezet tagjainak közössége tölti meg a szükséges, elsődlegesen gyakorlati szempontokat figyelembe vevő tartalommal.

Összefoglalóan az 1. kérdésre az eljáró tanács válasza az, hogy a reprográfiai díjigény érvényesítését az Szjt. a jogosultak számára abban az esetben is lehetővé teszi, ha a magáncélú másolást megelőzően a mű kizárólag digitális tartalomként jelent meg, feltéve, hogy a magáncélú másolás reprográfiával valósul meg (lásd a 3. kérdésre adott választ). Abból a szempontból sem tesz a jogszabály különbséget, hogy a magáncélú másolást megelőzően kizárólag digitális tartalomként megjelent művet ingyenesen vagy ellenérték fejében tették a nyilvánosság számára hozzáférhetővé. A díjmeghatározás elveit és gyakorlatát azonban a közös jogkezelő szervezet határozza meg.

Ad 2. Az eljáró tanács e kérdésére adott válaszában visszautal az 1. kérdésre adott válaszában elmondottakra. Eszerint a reprográfiai jogdíjra vonatkozó igényre való jogosultság szempontjából közömbös a többszörözés alapjául szolgáló műpéldány anyagi hordozójának fajtája. A jogdíjigény alapjául szolgáló jövedelemkiesés, illetve annak igazolása, igazolhatósága kapcsán ugyancsak lásd az 1. pontra adott választ.

Ad 3. Az Szjt. 21. §-ának a rendelkezése, bár a többszörözésnek a 18. §-ban meghatározott jogi definíciójából indul ki, csupán egyes, bizonyos technikai megoldásokkal megvalósuló magáncélú többszörözéseket vonja hatálya alá, illetve ezekre állapít meg díjfizetési kötelezettséget. E technikai megoldásokat írja körül a rendelkezés „fénymásolással vagy más hasonló módon, papíron vagy más hasonló hordozón” fordulata. A reprográfiai díjra vonatkozó igény tehát nem fogja, nem is foghatja át a magáncélú másolatok készítésének minden körét, hiszen más típusú magáncélú felhasználások esetében pl. az üreskazetta-jogdíj nyújt a jogosultaknak megfelelő kompenzációt.

A reprográfiai díjra vonatkozó igény szabályozásának „fénymásolással vagy más hasonló módon, papíron vagy más hasonló hordozón” fordulata a többszörözés módját meghatározva az egyes fotomechanikai eszközökkel történő másolatkészítési köröket vonja a rendelkezés hatálya alá. Ez összhangban áll az Európai Parlament és a Tanács az információk társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló 2001/29/EK irányelvnek (Infosoc-irányelv) 5. cikk (2) bekezdés (a) pontjában található meghatározással is, amelynek értelmében a tagállamok a többszörözési jog alól kivételt tehetnek a papíron vagy hasonló hordozón történő, valamely fotomechanikai vagy ehhez

hasonló hatású eljárással végzett többszörözés tekintetében, feltéve hogy a jogosultak méltányos díjazásban részesülnek.

A fotomechanikai eljárás fogalmából eredően az Sztj. 21. §-a alá tartozik minden olyan, szerzői jogilag releváns másolatkészítés, amely a kormányrendeletben foglalt, reprográfiára alkalmas eszközök útján valósul meg, és nyomtatott formátumot eredményez. Nem tartozik azonban e körbe az olyan többszörözési technika, amelynek eredményeként csupán digitális másolat jön létre, mivel bár az így létrejött műpéldány is dologi műpéldány (az anyagrészek sajátosan rendezett mágneses, elektronikus, optikai állapotában megnyilvánuló műrögzítés), az eljárás nem tekinthető „fotomechanikainak”, illetve a másolatot hordozó anyag sem a papírhoz „hasonló” hordozónak. A felhasznált művek köre mellett tehát az üreshordozó jogdíj és a reprográfiai jogdíj alapja e tekintetben is eltér egymástól: míg az üreshordozó jogdíjra vonatkozó szabályozás nem szűkíti a felhasználás módja szerint (így a vonatkozó művek és teljesítmények tekintetében idesorolhatjuk a digitális másolatokat is), a reprográfia jogdíj esetében a díjigény fennállta a többszörözés módjától függ, annak következménye.

Ad 4. Az Sztj. 21. § (1) bekezdésében foglalt jogdíjigény rendeltetésénél fogva a magáncélú másolásra tekintettel illeti meg a jogosultakat, a fentebb ismertetetteknek megfelelően pedig ez a digitális tartalomként elérhetővé tett vagy tárolt művek másolására is vonatkozik. A jogdíjfizetésre kötelezettek körének megállapításakor ugyanakkor a jogalkotó – a könnyebb alkalmazhatóság okán – közvetlenül a másolást lehetővé tevő személyeket (a reprográfiára szolgáló készülékek gyártóit/forgalmazót, illetve az ilyen készülékek üzemeltetőit) tette kötelezetté. A jogdíjat ugyanakkor e személyek és szervezetek az eszközök, illetve másolatok árában áthárítják a tényleges felhasználókra.

Ad 5. A 3. pontban adott válaszra is tekintettel a magáncélú digitális másolat készítése az Sztj. 21. §-a szerint többszörözött művek körében nem tartozik a rendelkezés hatálya alá (ezekre tehát a díjfizetési kötelezettség sem vonatkozik).

Ad 6. Az Sztj. e kérdésben egyértelmű szabálya alapján „a szerző a munkáltató jogszerzése esetén is jogosult marad arra a díjazásra, amely e törvény alapján a felhasználás jogának átruházását követően is megilleti” [Sztj. 30. § (4) bek.]. Ilyen, a szerzőt a vagyoni jogának átruházása után is megillető, az Sztj. által megállapított és a közös jogkezelésből eredő díjigénynek minősül pl. az üreshordozó-jogdíj (Sztj. 20. §) és a reprográfiai jogdíj (Sztj. 21. §) is, amelyekről a szerző a felosztást megelőzően nem mondhat le (a munkáltató javára sem). Ezt az is alátámasztja, hogy a kiadót és a szerzőt külön nevesíti az Sztj. 21. §-a mint reprográfiai díjra jogosult jogalanyokat. A munkaviszonyban alkotott művek felhasználásával kapcsolatos reprográfiaidíj-igény nem száll át a mű átadásával, illetve ezt követően sincs sem olyan időpont, sem olyan eset, amelytől kezdődően és amelyre vonatkozóan a munkáltató

automatikusan rendelkezési jogot szerezne a szerzőt illető, reprográfiai jogdíjra vonatkozó igény felett.

Az eljáró tanács megjegyzi, hogy a fentiekben már hivatkozott SZJSZT-21/07/01 számú szakértői vélemény 1. kérdésre adott válaszában nem tekintette kizártnak a munkaviszonyban, munkaköri kötelezettségként létrehozott művek esetében a reprográfiai díjra vonatkozó igény munkáltatóra történő átszállását. A hivatkozott szakvélemény azonban ezt a kérdést részletesen nem vizsgálta, annak célja a reprográfiai díj mint jogintézmény szabályozási háttérével kapcsolatos kérdések vizsgálata volt, különös tekintettel a napilapokban megjelent művek magáncélú másolása utáni díjigény kérdésére.

Ad 7. Az Sztj. 92. § (1) bekezdése alapján a közös jogkezelő szervezeteket a közös jogkezelési körükbe tartozó jogdíjak érvényesítése során a szerzői (vagy szomszédos) jog jogosultjának kell tekinteni. A közös jogkezelő szervezetek a jogdíjakat tehát saját igényükként, nem megbízottként vagy jogutódként érvényesítik. Emellett az Sztj. 92. § (2) bekezdése rendelkezik arról is, hogy az ilyen, közös jogkezelés útján érvényesített díjigényekkel (ideértve értelemszerűen a reprográfiai díjigényt is), valamint a megfizetett vagy beszédett díjakkal a jogosultak közötti felosztásig az adott díjigényre vonatkozóan nyilvántartásba vett közös jogkezelést végző egyesület rendelkezik. Erre tekintettel – ahogyan arról az Sztj. 21. § (8) bekezdése is rendelkezik – a jogosult nem mondhat le – általában és előre – a rá eső jogdíj összegének pontos kiszámítása előtt jogdíjáról. A jogdíjak előzetes átruházását (ilyen értelemben: más javára történő lemondást) illetően ugyanez a szabály érvényesül: mivel a felosztást megelőzően a jogosult tényleges, egyedi igénnyel, illetve személyét kizárólagosan megillető jogdíjjal még nem rendelkezik, nincs jogosultsága annak átruházására sem.

Ad 8–9. A megbízásra, illetve meghatalmazásra vonatkozó szabályokat, azoknak érvényességét a közös jogkezelés körébe tartozó díjigények, így a reprográfiai jogdíj érvényesítésére vonatkozóan nem az Sztj., hanem az e jogintézmények általános szabályait meghatározó Polgári Törvénykönyv, illetve a közös jogkezelő egyesületek e jogszabályon és a tagok egyetemesi döntésén alapuló belső szabályzatai rendezik. Az Sztj. nem zárja ki, hogy a jogosult a felosztást követően a jogdíjáról rendelkezzen.

Dr. Sár Csaba, a tanács elnöke
Dr. Gondol Daniella, a tanács előadó tagja
Dr. Kiss Zoltán, a tanács szavazó tagja

KÖNNYŰZENEI MŰVEK REFRÉNJÉNEK NAGYFOKÚ HASONLATOSSÁGA

SZJSZT-02/11

A Fővárosi Bíróság megkeresése

A megkereső által feltett kérdések

A szakértő feladata:

... a következő kérdésekre nézve terjesszen elő szakértői véleményét:

1. Megállapítható-e az, hogy a felperes szerzeménye, az „Egy éve már” című dal refrénjének a felhasználása történt meg a „Szállj velem” című zeneműben, vagy sem? Amennyiben megállapítható a refrén felhasználása, kérjük annak részletes kifejtését, hogy a következtetésre mely tények, körülmények vezettek.
2. Megalapozott-e az elsőrendű alperes kijelentése, hogy a két dal refrénje más hangnemben és teljesen eltérő akkordkíséréssel született, vagy ez a következtetés nem vonható le?
3. Megalapozott-e az elsőrendű alperes következtetése, hogy a refréndallam és az eltérő akkordállomány határozza meg egy zenemű karakterét és hangulatát, és ennél fogva meg is különbözteti más zeneműtől? Amennyiben az elsőrendű alperes következtetése helyénvaló, kérjük ennek részletes magyarázatát.
4. Megállapítható-e a periratok alapján, hogy a felperes hivatkozásai, és az általa jegyzetelt zeneileg megalapozott következtetések; a felperes ugyanis a keresetlevél mellékletét képező iratban is és később visszatérően az általa jegyzetelt refrének egyezősége alapján következtetett a 80%-os azonosságra.
5. Következtethető-e tehát az, hogy a peradatok szerint korábban megszületett és bejelentett felperesi dal refrénjének a felhasználása történhetett meg az elsőrendű alperes által komponált zenei anyagban?

A megkereséshez csatolt mellékletek

A megkereső a megkereséshez csatolta a polgári ügy aktáját, amely tartalmazza a felek eddigi peres előadása mellett az „Egy éve már” és a „Szállj velem” című zenemű refrénjének, illetve a teljes műveknek a hangfelvételét.

Tényállás és előzetes megállapítások

A megkereső bíróság megkeresésében az eljárás tényállását röviden vázolta. Az eljáró tanács a per iratait áttekintve megállapítja, hogy szakvéleményének kialakításához ez elegendő.

Az eljáró tanács szakvéleményének kialakításához elsődlegesen a per irataihoz csatolt hangfelvételek vizsgálata szükséges. A per irataiból ezen túlmenően a bíróság által feltett kérdésekben hivatkozott felperesi és alperesi előadások, illetve az F/22 és F/23 számmal jelölt felperesi jegyzetek vizsgálatát végezte el az eljáró tanács.

A per iratai nagyobb terjedelemben foglalkoznak olyan kérdésekkel, mint például a felek személyes kapcsolata, a korábban keletkezett mű általuk való ismertsége vagy a közönség előtti megjelenése. Az eljáró tanács értelemszerűen ezeket, a szerzői jogi szakkérdés részének nem minősülő körülményeket szakvéleményének kialakítása során nem értékelte.

Az eljáró tanács szakvéleménye

I. Az alkalmazandó jogszabályi rendelkezések

Az eljáró tanács szakvéleményét az alábbi jogszabályhelyekre és az azokból következő, alább leírt előzetes megállapításokra tekintettel alakította ki.

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Sztj.) szakaszainak sorrendjében haladva:

„1. § (2) Szerzői jogi védelem alá tartozik ... az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. ...

(3) A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. ...”

„4. § (1) A szerzői jog azt illeti, aki a művet megalkotta (szerző).

(2) Szerzői jogi védelem alatt áll – az eredeti mű szerzőjét megillető jogok sérelme nélkül – más szerző művének átdolgozása, feldolgozása vagy fordítása is, ha annak egyéni eredeti jellege van.”

„9. § (1) A szerzőt a mű létrejöttétől kezdve megilleti a szerzői jogok ... összessége.”

Az Sztj. a szerzői jogok keletkezését a mű megalkotásának („létrejöttének”) időpontjához köti. A védelem feltételét az Sztj. 1. § (2) bekezdésének és (3) bekezdésének idézett szabálya adja meg. Az Sztj. többletkövetelményt a jogok keletkezéséhez nem támaszt.

Szerzői jogi védelem illeti meg az Sztj. 1. § (3) bekezdése feltételeinek megfelelő zeneműveket. A szerzői jogok a mű szerzőjét illetik.

Az Sztj. 1. § (3) bekezdésének követelménye nem az objektív újdonság követelményét állítja fel a művek védelmének feltételeként. „Ezért a szerzői jogban az ’újdonság’ helyett inkább az ’eredetiség’ kifejezést használjuk. Itt, a szerzői jogban az azonos tárgyú, hasonló felépítésű ’párhuzamos fejlesztések’ (párhuzamosan alkotott önálló művek) egyidejű, konkuráló védelmet élvezhetnek, hiszen ha más és más szubjektív azonosságúak (mindegyik más alkotói személyiség egyéni, eredeti gondolati szövedéke, s így tükré is), a másokat kizáró teljes monopólium csak arra vonatkozik, ami úgyis csak az illető jogalany sajátja.” (A szerzői jogi törvény magyarázata, szerk.: dr. Gyertyánfy Péter, Complex Kiadó, Budapest, 2006, 30. o.)

A védelem feltételének ilyen meghatározása elvi lehetőséget ad arra, hogy nagyon hasonló művek önálló védelmet élvezzenek, ha azok megalkotása önállóan történt, és az egyes művek tekintetében külön-külön megállapítható a védelem feltételeinek való megfelelés.

Nem állhat azonban fenn az alapul fekvő mű szerzőjének jogaitól független szerzői jogi védelem olyan alkotáson, amelynek egésze vagy részlete egy másik alkotás felhasználásával készült. Ilyen esetben csak az Szjt. 4. § (2) bekezdése szerinti származékos műről beszélhetünk.

II. A fenti jogszabályhelyekre és azok vázolt tartalmára tekintettel, valamint a per irataihoz csatolt hangfelvételeken szereplő zeneművek vizsgálatával az eljáró tanács az alábbiak szerint válaszolja meg a bíróság által feltett kérdéseket.

1. *Megállapítható-e az, hogy a felperes szerzeménye, az „Egy éve már” című dal refrénjének a felhasználása történt a „Szállj velem” című zeneműben, vagy sem? Amennyiben megállapítható a refrén felhasználása, kérjük annak részletes kifejtését, hogy a következtetésre mely tények, körülmények vezettek.*

Az eljáró tanács az „Egy éve már” című zeneművet és refrénjét, valamint a „Szállj velem” című zeneművet és refrénjét a per irataihoz csatolt hangfelvételen meghallgatta.

Az eljáró tanács megállapította, hogy mindkét mű olyan zenemű, amely az Szjt. 1. § (3) bekezdésének értelmében szerzői jogi védelem alatt áll.

Azt, hogy a „Szállj velem” című zenemű zenéjének komponálásakor az elsőrendű alperes ténylegesen ismerte-e az „Egy éve már” című zeneművet, az eljáró tanács a felvételek meghallgatása alapján természetesen nem tudja megállapítani. Erre a perben felmerült egyéb, a szerzői jogi szakkérdést nem érintő körülmények adhatnak választ.

A felvételek meghallgatása és a zeneművek vizsgálata alapján azonban megállapítható, hogy a két mű refrénje mind a dallam, mind a harmóniak, mind a ritmus, mind a mű hangulatát tekintve rendkívüli hasonlatosságot mutat, szinte összekeverhető. A két refrén dallamvezetése gyakorlatilag azonos, harmóniakísérete¹ szintén, tempója, lüktetése, hangulata ugyancsak. Kizárólag a szöveg mutat szignifikáns eltérést, ám aki felületesen hallgatja a két dal refrénjét, az nem tesz a zene alapján különbséget a kettő között.

2. *Megalapozott-e az elsőrendű alperes kijelentése, hogy a két dal refrénje más hangnemben és teljesen eltérő akkordkísérettel született, vagy ez a következtetés nem vonható le?*

Az az állítás, hogy a két dal más hangnemben van, kétségt kívül igaz, azonban ezt a könnyűzenei műfajban az adott előadó hangterjedelme határozza meg. A hangnem ilyenkor a mű karakterének nem meghatározó része, ugyanazon dal más előadó általi előadásánál az annak megfelelő hangnembe transzponálják a dalt.

A jelen esetben ebből az következik, hogy a hangnem nem szerzői lelemény, azaz az Szjt. 1. § (3) bekezdése szerinti feltétel a kérdéses zeneművek hangnemében nem testesül meg. A hangnemek különbözőségéből mint egy tényezőből tehát nem következtethető az, hogy a perbeli zeneművek önálló szerzői jogi védelem alatt állnának.

¹ A szakvéleményben „harmóniakíséretként” jelölt fogalomra a peres felek „akkordkíséretként” hivatkoznak.

Az elsőrendű alperes kijelentésével szemben az eljáró tanács megállapítja, hogy a refrének akkordkísérete egyáltalán nem eltérő, hanem gyakorlatilag azonos. A teljesen eltérő akkordkíséretre való hivatkozás tehát megalapozatlan.

3. *Megalapozott-e az elsőrendű alperes következtetése, hogy a refréndallam és az eltérő akkordállomány határozza meg egy zenemű karakterét és hangulatát, és ennél fogva meg is különbözteti más zeneműtől?*

Amennyiben az elsőrendű alperes következtetése helyénvaló, kérjük ennek részletes magyarázatát.

A kérdésben hivatkozott különbözőség és eltérés csak két mű összehasonlítása során értelmezhető. Két zenemű összehasonlítása során azonban akár a refréndallam, akár az akkordállomány (helyesebben harmóniakíséret) eltérése önmagában csak egy különbözőséget jelent (tehát például azonos dallam, de más harmóniak vagy ritmika). Egy különbözőség azonosítása alapján azonban kétséget kizáróan nem állítható az, hogy a két zenemű különböző lenne.

Általában igaz az, hogy a könnyűzenei művekben a dallam a legfontosabb meghatározó elem, ennek különbözősége választja el egyik kompozíciót a másiktól. Ám az adott „Egy éve már” és „Szállj velem” című zenemű esetében a dallam különbözősége a refrén tekintetében nem áll fenn.

Ezen túlmenően az egyik zeneművet a másiktól az eltérő dallam, harmóniavilág, ritmika, forma és hangulat mint egyéb, a dallamtól különböző tényezők összessége is megkülönböztetheti, azonban az „Egy éve már” és a „Szállj velem” című zenemű refrénje esetében nem áll fenn számottevő különbözőség a dallamtól különböző más összetevők, tehát a harmónia, ritmika-lüktetés-tempó vonatkozásában sem.

Az eljáró tanács, ahogyan azt az első kérdésre adott válasz is tartalmazza, az elsőrendű alperes által hivatkozottakkal szemben a zeneművek vizsgálata nyomán azt állapította meg, hogy a „Szállj velem” című zenemű refrénjének dallama és akkordállománya (harmóniakísérete) az „Egy éve már” című mű refrénjének dallamával és akkordállományával (harmóniakíséretével) gyakorlatilag azonos.

4. *Megállapítható-e a periratok alapján, hogy a felperes hivatkozásai, és az általa jegyzetelt zeneileg megalapozott következtetések; a felperes ugyanis a keresetlevél mellékletét képező iratban is és később visszatérően az általa jegyzetelt refrének egyezősége alapján következtetett a 80%-os azonosságra?*

Az eljáró tanács a felperes hivatkozásait, amelyek a „Szállj velem” című zenemű refrénjének az „Egy éve már” című zenemű refrénjével való hasonlatosságra vonatkoznak, zeneileg megalapozottnak tartja.

Az eljáró tanács azonban nem tartja indokoltnak a hasonlóság százalékos kimutatását. Azt ugyan ki lehetne mutatni, hogy hány százalékban azonos a dallam, hányban a harmóniakíséret és így tovább, de az, hogy globálisan milyen súllyal esik latba a dallam és a többi összetevő hasonlósága egy adott mű refrénjében, nem meghatározható. A kérdéses műveket

az eljáró tanács egészében vizsgálta, azaz szakvéleményének kialakítása során minden összetevőt (dallam, harmóniak, ritmus, forma, hangulat) értékelt. Ennek alapján megállapítható, hogy az „Egy éve már” és a „Szállj velem” című zenemű refrénje szinte összekeverhető.

Külön kérdésként vizsgálta az eljáró tanács a refrén és a dal többi részének egymáshoz viszonyított fontosságát, azaz azt, hogy egy dal megítélésében a refrén mennyire fontos. Esetünkben két nagyon hasonló felépítésű műről van szó, mindkettőnek az ún. verse-je tulajdonképpen a refrén előkészítésére szolgál. Ezek egyik műben sem bírnak olyan jelentőséggel, hogy a művek meghatározásánál dominálnának, és a refrént háttérbe szorítva határoznák meg a mű jellegét. Az is rögzíthető tehát, hogy mindkét zenemű legfontosabb, az azonosítást szolgáló része a refrén. A refrének nagyfokú hasonlatosságáról pedig az eljáró tanács a fentiekben nyilatkozott.

5. *Következtethető-e tehát az, hogy a peradatok szerint korábban megszületett és bejelentett felperesi dal refrénjének a felhasználása történhetett meg az elsőrendű alperes által komponált zenei anyagban?*

Az eljáró tanács szakvéleményének I. pontjában az Szjt. 1. § (3) bekezdésének feltételeit értékelve megjegyezte, hogy a nagyon hasonló művek párhuzamos, egymástól független szerzői jogi védelmének fennállására az Szjt. feltételrendszere elvi lehetőséget ad. Ez zeneművek esetében is fennáll, azaz elvileg nem elképzelhetetlen, hogy adott korban, azonos zenei közegben tevékenykedő zeneszerzők hasonló gondolatokat hasonlóan megformált művekbe öntsenek.

Az egybeesés azonban csak véletlen lehet, és kevésbé valószínű ennek a véletlennek az előfordulása a művészet alkotásainak területén, ahol az Szjt. 1. § (3) bekezdésének szubjektív eredetiségre vonatkozó feltétele jellemzően fokozottabban tükrözi a szerzői (művészi) egyedi személyiséget, mint például a tudományos vagy a funkcionális művek esetében.

A véletlen párhuzamosság valószínűsítésében vagy kizárásában több tényező játszhat szerepet. Ilyen lehet a szerzők közötti kapcsolat, a művek ismertsége vagy hasonlóságának mértéke, utóbbi esetében ideértve a művekben fellelhető egyezőségeket és azok terjedelmét is.

Az eljáró tanács az „Egy éve már” és a „Szállj velem” című zenemű refrénjének esetében szerzői jogi szakkérdésként ezek közül a tényezők közül a művek hasonlóságának mértékét vizsgálta. Ebből pedig a szakvélemény kialakítása során arra a következtetésre jutott, hogy a véletlen hasonlóság ilyen hosszúságban és a refréneknek a hasonlóság megállapítása során figyelembe vehető minden elemében szinte kizárt.

*Dr. Tomori Pál, a tanács elnöke
Dr. Kabai Eszter, a tanács előadó tagja
Wolf Péter, a tanács szavazó tagja*

FOTÓK KIADVÁNYBAN ÉS NAPTÁRBAN TÖRTÉNT JOGOSULATLAN FELHASZNÁLÁSA ESETÉN MEGÁLLAPÍTHATÓ JOGDÍJ

SZJSZT-04/11

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság megkeresése

A megkereső által feltett kérdések

1. A nem vitásan külön felhasználási engedély nélkül felhasznált 53 darab kép vonatkozásában mennyi a felperes alapos igénye a szerzői jogi törvény 16. § (1) és (4) bekezdése alapján?
2. Válaszoljanak mindarra, amit a bíróság kérdésként nem tett fel, ugyanakkor a per elbírálása szempontjából lényeges, a végleges döntést befolyásoló információ!

Az eljáró tanács szakvéleménye

Ad 1. A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (továbbiakban Szt.) vagyoni jogok általános szabályairól szóló III. fejezetében találhatóak a megkeresésben hivatkozott jogszabályhelyek, amelyek a szerző vagyoni jogait határozzák meg:

„16. § (1) A szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. E törvény eltérő rendelkezése hiányában a felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető.

...

(4) Ha e törvény másképp nem rendelkezik, a szerzőt a mű felhasználására adott engedély fejében díjazás illeti meg, amelynek – eltérő megállapodás hiányában – a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia. A díjazásról a jogosult csak kifejezett nyilatkozattal mondhat le. Ha a törvény a felhasználási szerződés érvényességét megszabott alakhoz köti, a díjazásról való lemondás is csak a megszabott alakban érvényes.”

A Szt. 16. § (6) bekezdése értelmében jogosulatlan a felhasználás különösen akkor, ha arra törvény vagy az arra jogosult szerződéssel engedélyt nem ad, vagy ha a felhasználó jogosultságának határait túllépve használja fel a művet.

Az Szt. 17. §-a a mű felhasználásának minősíti többek között a többszörözést (Szt. 18–19. §) és a terjesztést (23. §) is.

A szerzői jogdíj mértékét főszabály szerint a felek szabadon határozzák meg, azonban a jogosulatlan felhasználást követően a felhasználási díj mértékének utólagos meghatározásánál kiindulási alap lehetne a felhasználásból származó bevétel nagysága is.

A periratokból egyértelműen kiderül, hogy az alperes által 1500 példányban megjelentetett, a község lakosainak karácsonyi ajándékként szánt „Útközben” kiadvány ingyenesen került terjesztésre, valamint a 150 darab, reprezentációs célokra felhasznált, 2009. évi „BUÉK” naptárból sem származott az alperesnek bevétele.

A felperes és az alperes írásban felhasználási szerződést nem kötött, kizárólag a felperes által kiállított számlákon feltüntetett megnevezésből lehet következtetni arra, hogy a felperes az alperes által megrendelt fotókat milyen felhasználási céllal készítette el.

A periratok között megtalálható SZJSZT-26/2006 számú szakvélemény is rögzíti az Szjt. 16. § (4) bekezdésében foglalt rendelkezéssel kapcsolatosan, hogy *„a szabály nem eredményezheti bevétel elmaradása esetén a szerző díjának elmaradását, a szerző erre irányuló kifejezett nyilatkozatának hiányában.”*

A jogosulatlan felhasználás esetén megállapítható jogdíj meghatározásánál a HUNGART Vizuális Művészek Közös Jogkezelő Társasága Egyesület (a továbbiakban HUNGART) – a már egyszer nyilvánosságra hozott képző-, ipar- és fotóművészeti alkotások bármely további felhasználására vonatkozó – díjközleménye szolgálhat kiindulási alapként.

Az „Útközben” elnevezésű kiadvány 2. oldalán található bevezető dátuma szerint a bevezető szöveg 2008 novemberében készült, és az alperes 2010. április 22. napján kelt beadványában is 2008 novemberét jelöli meg a kiadvány megjelenési dátumaként.

Az „Útközben” elnevezésű kiadvány a községben végzett munkákat mutatja be, az önkormányzat tevékenységéről összeállított brosúrának tekinthető.

Az eljáró tanács összesen 43 darab, a felperes alkotásaként megjelölt képet számolt össze az 5. számú mellékletként csatolt brosúrában. Az „Útközben” elnevezésű kiadvány megjelenési dátumára tekintettel a 2008. évben hatályos HUNGART Díjközleményben (megjelent a Magyar Közlöny 2008. március 11-ei számában) „Reklámbrosúra, levelezőlap, reklámprospektus, reklámeszközök, reklámnaptár”-ra vonatkozó rendelkezések alapján az 1500-as darabszámban megjelent kiadvány 2. oldalán látható 1 darab fényképfelvétel ½ oldalnagyságúnak tekinthető, a kiadványban megtalálható, a felperes alkotásaként megjelölt további 42 felvétel pedig 1/8 oldalnagyságig terjedő méretben került felhasználásra. A HUNGART 2008-ban hatályos díjközleménye alapján számítva a felperest az „Útközben” elnevezésű kiadványban megjelent fényképfelvételeinek jogosulatlan felhasználása miatt a 2000 darab-számig terjedő példányszám-kategóriába besorolva 1x16 300 Ft és 42x8500 Ft, azaz összesen 373 300 Ft jogdíj illetné meg.

A 2009. évi „BUÉK” naptár 2008-ban került nyomdai úton elkészítésre, és feltételezhetően 2008. év vége és 2009. év eleje között terjesztésre. A naptáron a felperes öt fényképe került 1/8-ig terjedő képméretben belül felhasználásra, amely fényképfelvételek a „Kiadvány” feliratú CD-n szereplő 41 kép között is megtalálhatóak. Az eljáró tanács az A3 nagyságú, egyoldalas 2009. évi „BUÉK” naptárt reklámnaptárnak sorolta be a naptár kivitelezése és a naptáron látható, a község rendezvényeit, a községházát bemutató fényképfelvételek miatt. A 2008. évben hatályos HUNGART Díjközleményben „Reklámbrosúra, levelezőlap,

reklámprospektus, reklámeszközök, reklámnaptár”-ra vonatkozó rendelkezések alapján a 150 példányszámban megjelent „BUÉK” naptáron a felperes által készített öt darab 1/8-ig terjedő nagyságú fényképfelvétel jogosulatlan felhasználása miatt 5x4100 Ft, azaz összesen 20 500 Ft jogdíj illetné meg a felperest.

A rendelkezésre álló periratokból nem volt egyértelműen megállapítható, hogy a felperes által készített, jogosulatlanul felhasznált fényképek közül mely képek felhasználása tekinthető elsődleges felhasználásnak, azonban a per során csatolt számlán feltüntetett megnevezéstől eltérő célra történő felhasználás jogosulatlan felhasználásnak tekinthető, és a HUNGART másodlagos felhasználásra vonatkozó díjközlőmánya ebben az esetben is a jogdíj alapjának meghatározásakor viszonyítási alapként szolgálhat.

Ad 2. Az eljáró tanács véleménye szerint a szerző személyhez fűződő joga is sérült, tekintettel arra, hogy a szerző neve sem az „Útközben” elnevezésű kiadványban, sem a 2009. évi „BUÉK” naptáron nem került feltüntetésre.

Az eljáró tanács a megkereső bíróság mérlegelési jogkörébe utalva a személyhez fűződő jog megsértésére tekintettel megjegyzi, hogy a 2008. évben hatályos HUNGART Díjközlőmény általános rendelkezések 20. pontja értelmében és a HUNGART gyakorlata szerint a *jogosulatlan, vagy a megengedett példányszámon felüli felhasználás, valamint a névfeltüntetés szabályok megszegése – külön-külön – a jogdíj 100-100%-nak megfelelő pótdíj mint átalánydíj megfizetésének kötelezettségét vonja maga után, tekintettel az ellenőrzési költségekre.*

Dr. Karsay Enikő, a tanács előadó tagja

Dr. Győri Erzsébet, a tanács elnöke

Koncz Zsuzsanna, a tanács szavazó tagja

* * *

BEÉPÍTÉSI ÉS VÁZLATTERV EGYÉNI, EREDETI JELLEGE ÉS FELHASZNÁLÁSA

SZJSZT-03/11

A Fővárosi Bíróság megkeresése

A bíróság által feltett kérdések

1. A felperes által megalkotott 1/F/7. sz. alatti beépítési és vázlattevé szellemi tevékenységből fakadó egyéni, eredeti jelleggel rendelkezik-e? Ha igen, úgy ez az egyéni, eredeti jelleg pontosan miben áll, figyelemmel a 7/A/3. (24/A/5.) alatt csatolt helykijelölési tanulmányterv és a 24/A/6. szám alatt csatolt ügyi műszaki előírás tartalmára is? Az alperes által megal-

kotott 7/A/4. szám alatti engedélyezési terv szellemi tevékenységből fakadó egyéni, eredeti jelleggel rendelkezik-e?

2. Az alperes által megalkotott 7/A/4. szám alatti engedélyezési terv a felperes által készített 1/F/7. szám alatti beépítési és vázlattevé felhasználása útján, annak megváltoztatása eredményeképpen került-e megalkotásra? A 7/A/4. sz. alatti engedélyezési terv az 1/F/7. sz. alatti beépítési és vázlattevé átdolgozásának tekinthető-e? Az alperes műve és a felperes műve között kapcsolat, hasonlóság megállapítható-e, ha igen, milyen jellemzők alapján és milyen mértékben, az alperes műve a felperes művének átdolgozása útján jött-e létre? Nyilatkozatát részletesen indokolja!

3. Amennyiben a 7/A/4. sz. engedélyezési terv az 1/F/7. sz. alatti beépítési és vázlattevé felhasználása, átdolgozása útján került megalkotásra, úgy a rendelkezésre álló adatok és a szakmai gyakorlat alapján a felperest a felhasználás (átdolgozás) engedélyezéséért milyen összegű díjazás illette volna meg a 2008. évi értékviszonyok, illetve a jelenlegi értékviszonyok alapján (külön-külön)?

4. Amennyiben a felperes készítette volna el a 7/A/4. sz. alatti engedélyezési tervet, úgy ezért a rendelkezésre álló adatok és a szakmai gyakorlat alapján milyen összegű díjazás illette volna meg a felperest a 2008. évi, illetve a jelenlegi értékviszonyok alapján (külön-külön)?

5. A szakértő nyilatkozzon arról, hogy a 3. és 4. pont szerint megjelölt díjazás összege pontosan kiszámítható-e, vagy sem, ha igen, úgy ehhez – szakmai szempontból – milyen esetleges további bizonyítás lefolytatása szükséges, ha nem, úgy ennek mi a szakmai indoka?

6. A szakértő esetleges észrevételei.

Az eljáró tanács szakvéleménye

Ad 1–2. A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban Szjt.) 1. § (2) és (3) bekezdése szerint szerzői jogi védelem alá esik az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása, mely védelem a művet a szerző szellemi tevékenységből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. Ez a védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől. Azonban pusztán valamely ötlet, elgondolás nem lehet tárgya a szerzői jogi védelemnek az Szjt. 1. § (6) bekezdése szerint. Annak megítéléséhez, hogy a szóban forgó beépítési és vázlattevé (1/F/7.), valamint az engedélyezési terv (7/A/4.) ennek megfelelően szerzői alkotásnak minősül-e, az alábbi szempontokat kell figyelembe venni.

Az Szjt. 1. § *k)*, illetve *l)* pontja szerint szerzői alkotásnak minősül különösen az építészeti alkotás és annak terve, az épületegyüttes, illetve a városépítészeti együttes terve, valamint a műszaki létesítmény terve is. Ugyanezen paragrafus *h)* pontja külön nevesíti a rajzolás, festés, szobrászat, metszés, könyomás útján vagy más hasonló módon létrehozott alkotást és annak a tervét is. Tervek, vázlatok, ábrázolások – amint az az SZJSZT korábbi szakvéle-

ményeiből is világos – szerzői jogi védelemben részesülhetnek építészeti alkotás terveként vagy grafikai alkotásként is,² azonban mindkét esetben elengedhetetlen, hogy *egyéni, eredeti jelleggel* rendelkezzen a mű. Figyelemmel kell lennünk arra, hogy az „eredetiségnek a szerző rendelkezésére álló lehetőségei – korlátai – műfajonként változnak. A mű formájának egyik feladata a külvilág számára való érzékelhetőség, megjelenés biztosítása, és a mű azonosításának lehetővé tétele. Nyilván másként jelentkezik az eredetiség egy tervezőnél, mint egy festőnél. A tervezőnek a fizikai törvények és építészeti előírások szűkebb mozgási teret engednek, mint a képzőművészeti alkotásokat létrehozó szerzőnek.”³

A felperes által megalkotott 1/F/7. sz. alatti beépítési és vázlattevé az eljáró tanács véleménye szerint szellemi tevékenységből fakadó egyéni, eredeti jelleggel rendelkezik. Amennyiben a felperes kapott is helykijelölési tanulmánytervet (ami a 22. számú beadványból, azaz a megrendelő és a felperes közötti szerződésből nem derül ki, hiszen a koncepciótervre vonatkozóan e-mailes adatszolgáltatás, valamint szóbeli konzultáció történt), ahhoz képest, valamint az útügyi műszaki előírás tartalmát is figyelembe véve egyértelműen megállapítható, hogy *összességében* a helyszínrajzból, az egyes épületek pontos alaprajzából, valamint a mérnökségi telep épületeire vonatkozó szöveges leírásból álló beépítési és vázlattevé egyéni, eredeti jelleggel rendelkezik. Ez az egyéni, eredeti jelleg az épületegyüttes és az utak elhelyezésében, az épületek közlekedési rendszerében, a helyiségek kialakításában, méretében, az épületek belső elrendezésében, a nyílászárók elhelyezésében is felismerhető.

Az a körülmény, hogy a megrendelő nem kérte fel a felperest látványtervek, metszetek készítésére, homlokzatkialakításra stb., nem változtat a szóban forgó beépítési és vázlattevé egyéni, eredeti jellegén. A helyszínrajzhoz, valamint a helykijelölési tanulmánytervhez képest egyértelműen szellemi alkotótevékenység eredményeként jött létre az 1/F/7. számú beépítési és vázlattevé, amely jóval több mint pusztán ötlet vagy az előírások mechanikus tükrözése (lásd különösen az irodaépület földszinti és emeleti alaprajzait). Ennek megfelelően szerzői jogi védelemben részesül, amely védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől, vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélettől. A szakmai előírások nyilvánvalóan determinálják bizonyos fokig a szóban forgó mérnökségi telep kialakítását, azonban így is többféle kifejezési módra volt lehetőség, és a tervező egyéni módon választhatott a lehetőségek közül:⁴ a megadott adatok, határértékek, előírások kezeletén belül eredeti szellemi alkotótevékenységet végezve alakította ki a beépítési és vázlattevé.⁵ „A szakirodalom álláspontja szerint *az építészeti alkotás nem köthető meghatározott*

² SZJSZT 27/2002: „Az építészeti alkotások – már az építészeti tervek formájában is – szerzői jogi védelem alatt állnak az Szjt. 1. §-a, és különösen annak *k)* pontja, alapján.”; míg SZJSZT 28/2001/1–2: „... látványtervek – nem építészeti, hanem grafikai alkotásként – szerzői jogi védelemben részesülnek.”

³ SZJSZT 38/2001.

⁴ Az SZJSZT 2009/18/01 számú vélemény 54. pontja szerint a „jogi-műszaki meghatározottság mindig ad alkotói választási lehetőséget.”

⁵ Vö. SZJSZT 2003/38, SZJSZT 2010/15, SZJSZT 2006/31.

tervfajtákhoz, az a döntő kérdés, hogy az adott tervben az alkotó, eredeti jelleg megnyilvánul-e.”⁶ A szerzői jogi oltalom szempontjából közömbös, hogy a kérdéses beépítési és vázlattevé önmagában sem az engedélyezési, sem a kivitelezési építészeti terv kidolgozottsági szintjét nem éri el. Bár lehet, hogy igazgatási értelemben nem felel meg az építészeti tervvel szemben támasztott követelményeknek (pl. a már említett kivitelezhetőség, engedélyezhetőség), szerzői jogi szempontból rendelkezhet, és az eljáró tanács álláspontja szerint rendelkezik is az építészeti alkotások tervét megillető szerzői jogi védelemmel, tekintve, hogy önálló tervezői döntések sorozatát igénylő, egyéni, eredeti jellegű műről van szó.⁷ A felperes beépítési és vázlattevé egyértelműen és kellő mélységben tartalmazza azokat a legfontosabb funkcionális és műszaki tartalmakat, amelyek determinálhatják a terv alapján, annak továbbfejlesztésével megvalósítható építészeti alkotást.

Az alperes által megalkotott engedélyezési tervet (7/A/4.) önmagában szemlélve kétséget kizáróan megállapíthatjuk, hogy szerzői alkotásról, azon belül építészeti alkotás tervéről van szó. A felperes beépítési és vázlattevéhez képest a tervezésnek valamivel előrehaladottabb fázisát jelenti: közelebb jutott ahhoz a stádiumhoz, amelynek alapján az építési munkákat el lehetne végezni.⁸ Az egyéni, eredeti jelleg megállapíthatóságának azonban „a hazai és nemzetközi joggyakorlat értelmében az is feltétele, hogy a mű ne legyen más művének szolgálai másolása.”⁹ A bíróság által feltett 1. kérdést ezért nem lehet a 2. kérdéstől különválasztva megválaszolni.

Az Sztj. 4. §-ának (2) bekezdése értelmében szerzői jogi védelem alatt áll – az eredeti mű szerzőjét megillető jogok sérelme nélkül – más szerző művének átdolgozása, feldolgozása vagy fordítása is, ha annak egyéni, eredeti jellege van. Amennyiben az alperes az engedélyezési tervet „kizárólag saját felmérése és a tervezési program alapján készítette el, önálló alkotást hozott létre.”¹⁰ Amennyiben azonban a felperes művének alapulvételével, felhasználásával jött létre az engedélyezési terv, több szempontot is figyelembe kell venni a felhasználás minősítéséhez.

Kétségtelen, hogy az ötlet szerzői jogilag nem védett, így amennyiben a felperes művéből valóban csak ötletek kerültek átvételre, és az alperes műve nem használ fel ezen túl más elemeket a felperes beépítési és vázlattevéből, az alperes önálló, szerzői jogilag védett alkotást hozott létre. A rendelkezésre bocsátott dokumentumokból egyértelműen megállapítható, hogy az alperes nem juthatott a felperes beépítési és vázlattevének ismerete és lényeges

⁶ SZJSZT 2004/24.

⁷ Ahogyan az SZJSZT 2009/18/01 számú véleménye is utal az SZJSZT 25/03 számú szakvéleményére: „a tervezés eredménye mintegy fogalmilag szerzői mű, mégpedig általában építészeti alkotás, épületegyüttes, városépítészeti együttes, műszaki létesítmény vagy ipari tervezőművészeti alkotás terve lehet, ha a terv megfelel a szerzői jogi védelem pozitív kritériumainak.” Jelen ügyben pedig a felperes műve egyéni, eredeti jellegű alkotásnak minősül.

⁸ Vö. SZJSZT 2001/39.

⁹ SZJSZT 2001/38.

¹⁰ SZJSZT 2006/14.

elemeinek felhasználása nélkül – még a rendelkezésre álló helykijelölési tanulmányterv, a megrendelő szóbeli utasításai és az ütügyi műszaki előírás alapján sem – ennyire hasonló, lényegében azonos eredményre az épületek elhelyezése és főként az alaprajzi kialakítást illetően. Az eljáró tanács arra az álláspontra helyezkedik, hogy az alperes engedélyezési terve a felperes beépítési és vázlatterve lényeges elemeinek felhasználásával készült. Közöttük olyan nagyfokú a hasonlóság, hogy nyilvánvaló az egymásra épülésük.

Ahogy a Szerzői Jogi Szakértő Testület a 2007/06 számú ügyben megállapította: „*a tervműveknek több, egymásra épülő, de jogi értelemben egymástól független 'fázisa', készültségi foka van (pl. tanulmányterv és/vagy látványterv, engedélyezési terv, kiviteli terv), e készültségi fokok elérése és a tényleges kivitelezés elkerülhetetlen változtatásokat (elhagyásokat, tartalmi módosítást, bővítéseket) igényel, amelyeket a felhasználó a szerző tiltakozása ellenére is végrehajthat, vagy a szerzőtől különböző személlyel végrehajthat.*”¹¹ Tekintve, hogy a felperes és a megrendelő szerződése (22. beadvány) nem tartalmazott olyan kitétel, miszerint kizárólag a felperes jogosult elkészíteni a mérnöki telep tervének valamennyi fázisát, nem volt akadálya annak, hogy a megrendelő a felperes beépítési és vázlattervének elkészülte után az alperest kérje fel az engedélyezési terv elkészítésére. Figyelemmel azonban arra, hogy a fent kifejtettek szerint az alperes nem pusztán a felperes ötleteit vette át az engedélyezési terv elkészítésekor, hanem a mű lényegi elemeit illetően támaszkodott a felperes beépítési és vázlattervére, a felhasználáshoz a felperes engedélyére is szükség lett volna.¹²

Természetesen ettől függetlenül az alperes is rendelkezhet szerzői jogokkal az engedélyezési tervre nézve, amennyiben a felhasználása nem pusztán *szolgai átvételnek* minősül. Az Sztj. 29. §-a, valamint az SZJSZT korábbi gyakorlatának is megfelelően az „*egymásra épülő tervfázisok önállóan is védelemre tarthatnak igényt, amennyiben a védelem feltételeként megkívánt egyéni, eredeti jelleget magukon viselik.*”¹³ Ezzel kapcsolatban az eljáró tanács akként foglal állást, hogy a beépítési és vázlatterv azonosítható, egyéni, eredeti jelleget mutató részein az alperes nem hajtott végre a művön lényeges változtatást, azonban mint egymásra épülő tervek esetében ez természetesen előfordul, az alperes engedélyezési terve is mutat egyéni, eredeti jelleget. Mint a tervezés következő fázisát jelentő, részletesebb, teljesebb és kidolgozottabb mű, *átdolgozásnak* minősül.¹⁴ Az alperes engedélyezési tervének azon részletei, melyeket már a felperes beépítési és vázlatterve is pontosan tartalmazott, nem minősülhetnek egyéni, eredeti alkotásnak.

Akár lényegi változtatások nélküli, akár átdolgozásnak minősülő felhasználásról is legyen szó, a szerző, azaz a felperes engedélye mindkét felhasználási módhoz szükséges. Az eljáró

¹¹ SZJSZT 2007/06.

¹² Sztj. 4. § (2), Sztj. 16. § (1).

¹³ SZJSZT 2008/09.

¹⁴ Az átdolgozás természetesen nem egyenlő az Sztj. 67. §-ának (1) bekezdésében említett építészeti alkotás jogosulatlan megváltoztatásával.

tanács fontosnak tartja megjegyezni, hogy különös gonddal kell vizsgálni a felperes és megrendelője között létrejött tervezési szerződést, hiszen a megrendelőnek lehetősége volt az átdolgozás jogát megszerezni. Az SZJSZT korábban több döntésében is leszögezte: „A ’tisztá’ megoldás az, ha az eredeti terv tervezőjével kötött tervezési/felhasználási szerződésben az építető megszerzi a tervezőtől – annak kifejezett nyilatkozata alapján – az átdolgozás jogát olyképpen, hogy az építető maga vagy harmadik személy útján átdolgoztathatja az eredeti tervet. Ezt fejezi ki igen pongyola és nem kellően világos megfogalmazással a BH2005. 143. számon közzétett döntés: *’I. Az építész – mint az építészeti alkotáson fennálló szerzői jog jogosultja – az építménnyel kapcsolatos szerzői jogai közül a felhasználás jogát átruházhatja, azaz a művön harmadik személynek kizárólagos felhasználói jogot engedélyezhet.* Legtöbb esetben azonban az átdolgozási engedély nem található meg a tervezési/felhasználási szerződésekben. Itt is utalni kell arra, hogy a bármely felhasználási módra, területi és időbeli korlátozás nélkül adott felhasználási engedély nem terjed ki az átdolgozásra, mert azt csak kifejezett, tehát erre irányuló nyilatkozattal engedélyezheti a szerző.”¹⁵ Az alperesnek különös gonddal kellett volna a felperes beépítési és vázlattervének felhasználásakor eljárnia, és tisztáznia kellett volna a megrendelővel az arra vonatkozó felhasználási jogokat, egyrészt a szerzői jog, másrészt a Magyar Építész Kamara Etikai-Fegyelmi Szabályzatának előírásaira is figyelemmel. Az SZJSZT 2010/04. számú véleményben is felhívja a figyelmet az eljáró tanács, hogy „a Magyar Építész Kamara Etikai-Fegyelmi Szabályzatának 7.6. b) pontja még szigorúbb feltételeket szab, mint az Szjt., amikor kimondja, hogy *’Jogosulatlan tervfelhasználásnak, illetve továbbtervezésnek számít az eredeti szerző hozzájárulása nélkül a tervnek további tervfázissá való továbbtervezése, fennmaradási terv készítése, az épület bontási terveinek elkészítése.* Helyes és törvényes eljárás esetében a megbízónak az engedélyezési, valamint a tendertervek megrendelésekor a szerződésben rögzítenie kellett volna azt, hogy az épület rekonstrukciójának és bővítésének megvalósítási szakaszában a tervező milyen feladatokat végez még el és azt, hogy hogyan érvényesül majd a közbeszerzési eljárást követően a tervező szerzői joga.” Azonban annak megítélése, hogy a megrendelő és a felek közötti egyeztetés és megállapodás megfelelően megtörtént-e, nem szerzői jogi kérdés.

Ad 3–5. Az eljáró tanács a 3., 4. valamint az 5. kérdésre együttesen válaszolva azon az állásponton van, hogy a díjazással kapcsolatos kérdések nem tartoznak a Szerzői Jogi Szakértő Testület hatáskörébe az SZJSZT korábbi általános gyakorlatának is megfelelően.¹⁶

Mindezek mellett az eljáró tanács megjegyzi, hogy „az Szjt. 16. § (4) bekezdésében foglalt, a szerzői jogdíj mértékére vonatkozó azon szabály, amely szerint a díjnak a felek eltérő megállapodásának a hiányában a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel arányban kell állnia, az építészeti alkotások esetében egyáltalán nem vagy csak nagyon közvetetten alkalmazható.

¹⁵ Vö. Szjt. 16. § (1) és (6), valamint SZJSZT 2009/18/01.

¹⁶ Vö. SZJSZT 28/2001/1–2, SZJSZT 26/2004, SZJSZT 2008/009.

Az építészeti tervek esetében az egyes résztervek (engedélyezési terv, látványterv, kiviteli terv stb.) elkészítésében és a kivitelezésben való közreműködés (művezetés) is alakíthatják a díj összegét. A díjazás mértékét vagy részben egyik elemét alkothatja tehát ez utóbbi fázisban a kiviteli költségek százalékában (ezrelékében) meghatározott összeg is. A tervezési szerződésben kikötött tervezési díjat és járulékait a tényleges felhasználónak kell megfizetnie. A tervezési díj mértéke vonatkozásában a Magyar Építész Kamara díjszámítási szabályzata irányadónak tekinthető,¹⁷ de az átdolgozáshoz történő hozzájárulás fejében kérhető díj mértéke „az érintett felek megállapodásán múlik.”¹⁸

Ad 6. Az eljáró tanács megjegyzi, hogy a felperes és megrendelője közötti tervezési szerződésből (22. beadvány) is világosan kitűnik, hogy a megrendelő tervezői munka ellátására kérte fel a felperest, és a szerződésben rögzítették, hogy a megrendelt – majd később szerződésszerűen teljesített – beépítési és vázlat-terv szellemi alkotómunka eredményeként jön létre. Függetlenül attól, hogy természetesen nem a felek megállapodása minősít egy adott művet szerzői alkotássá, a szerződésben tett ezen kijelentésnek az adott beépítési és vázlat-terv felhasználása vonatkozásában mégis fontos szerepe lehet, hiszen a megrendelő, illetve az alperes felelősségének vizsgálatánál nem hagyható figyelmen kívül, hogy a megrendelő tisztában volt azzal, hogy az alperes által „rajzoknak, vázlatoknak” titulált mű szerzői jogi oltalom alatt áll.

Vizsgálni kell, hogy a megrendelő és a felperes között fennálló szerződés alapján a megrendelő pontosan milyen célra használhatta fel a megrendelt beépítési és vázlat-tervet, és célszerű lett volna rögzíteni, hogy a későbbiek folyamán a névfeltüntetésre vonatkozóan a felperesnek milyen igénye van.¹⁹ A felhasználás vonatkozásában mind az alperesnek, mind a megrendelőnek vizsgálni kell a felelősségét, hiszen a beépítési és vázlat-terv felhasználhatóságáról a megrendelő tudott nyilatkozni az alperes felé is, lévén hogy a felperessel kötött tervezési szerződés tartalmát is ő ismerte.

A 29. sorszámú alperesi beadványban feltett kérdések

1. A felperes vázlata építészeti alkotásnak minősül-e, s mint ilyen szerzői jogi védelem alá esik vagy sem?
2. Vázlatok, alaprajzi skiccek műnek tekinthetőek-e?
3. A felperes által ismertetett vázlatokból a Mérnökségi Telep kivitelezésre kerülhetett volna, vagy az építési munkák kivitelezésére a vázlat alkalmatlan? Alkalmas lett volna épület létrehozására, tisztázott volt-e például a megjelenés, a tetőforma, a tömegképzés, a külső megjelenés?

¹⁷ SZJSZT 2004/30.

¹⁸ SZJSZT 35/2002.

¹⁹ Szjt. 67. § (2).

4. Lehet-e egy homlokzatok, metszetek, tömegvázlatok, látványtervek nélküli alaprajzi sémát építészeti műnek tekinteni? Engedélyezésre alkalmas terveket készített-e a felperes? Van-e egyéni, eredeti jellege a felperes vázlatának, ha nem készültek hozzá metszetek, homlokzatok, látványtervek?

5. Milyen jogszabályok mondják ki a megfelelő részletezettséget és tartalmat? Az Etv. kritériumai közül melyeknek felelt meg a felperes vázlata? Alkalmas volt-e építési tevékenység megvalósítására a vázlat, s nevezhető-e egyáltalán tervnek?

6. Kérjük, hogy a T. Szakértő a felperes által készített dokumentumot annak besorolása, elnevezése körében minősíteni szíveskedjen, mert az alperes számára nem világos, milyen elnevezés illetheti egyáltalában a felperes munkáját (tervek, vázlatok, rajzok, skiccek, tanulmány, beépítési tanulmány).

Ad 1. Mint az a bíróság által feltett 1. kérdés megválaszolásakor is kifejtésre került, a felperes által készített beépítési és vázlatterv (1/F/7.) mint építészeti alkotás terve szerzői jogi védelemben részesül. Az építészetben szerzői alkotásnak minősül a rendelkezésre álló tér minden egyéni, eredeti jellegű alakítása, valamennyi eredeti alkotómunka eredményeként született vázlat és rajz, így a jelen ügy tárgyát képező beépítési és vázlatterv is (lásd bővebben a bíróság által feltett 1. és 2. kérdésre adott válasznál).

Ad 2. Vázlatok és alaprajzi skiccek – elnevezésüktől függetlenül – is tekinthetők műnek, amennyiben egyéni, eredeti jelleggel bírnak. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélettől.²⁰ A felperes beépítési és vázlatterve egyértelműen egyéni, eredeti jellegű tervnek minősül, az alaprajzi kialakítás (1/F/7.) az épület belső képét egyértelműen, eredeti módon meghatározza, a számtalan kialakítási lehetőség közül a tervező által egyéni módon alakított térábrázolásról beszélhetünk.

Ad 3. Önmagában a felperes által készített beépítési és vázlatterv (1/F/7.) alapján a mérnökségi telep vagy az építési munkák kivitelezése nem lett volna megvalósítható. Az eljáró tanács azonban megjegyzi, hogy az építési munkák megkezdése előtt több, részletezettségükben eltérő, egymásra épülő terv készíthető, amelyek közül már az első olyan terv, amely egyéni, eredeti jelleggel rendelkezik, szerzői jogi védelemben részesül függetlenül attól, hogy önmagában az alapján a teljes kivitelezés megvalósítható lenne-e (lásd bővebben a bíróság által feltett 1. és 2. kérdésre adott válasznál).

Az eljáró tanács megjegyzi, hogy a megrendelő nem engedélyezési vagy kiviteli terv készítésével bízta meg felperest, hanem a terület beépítési és vázlattervének elkészítésével. A felperes által megalkotott egyéni, eredeti beépítési és vázlatterv bár önmagában az engedé-

²⁰ Sztj. 1. § (3).

lyezéshez vagy a kivitelezéshez nem lett volna szakmailag elégséges – mint ahogyan ezzel a felek is tisztában voltak –, az épületeket a későbbi tervezés és megvalósítás során építészetileg determinálta.

Ad 4. Mint az az alperes által feltett 1–3. kérdés, valamint a bíróság által feltett 1–2. kérdés megválaszolásakor is kifejtésre került, metszetek, homlokzatok és látványtervek nélkül is lehet egy építészeti alkotás tervének egyéni, eredeti jellege. Az, hogy a beépítési és vázlat-terv engedélyezésre nem volt alkalmas, nem jelenti azt, hogy nem minősülhet az egymásra épülő tervfázisok első, szerzői jogi védelem alatt álló változatának. Ezzel összhangban, a 37/2007. (XII. 13.) ÖTM rendelet szerint ugyan valóban kötelező része az építészeti-műszaki dokumentációnak a látványterv, azonban ez nem jelenti azt, hogy egy eredeti, egyéni jellegű, azonban látványterv nélküli építészeti terv eleve nem rendelkezhet szerzői jogi védelemmel. Egy építészeti-műszaki dokumentáció szerzői alkotás volta független attól, hogy a felperes terve megfelel-e az építésügyi igazgatási eljárás követelményeinek.

Az alperes által hivatkozott 2001/28. számú SZJSZT-velemény sem azt rögzíti, hogy egy adott építészeti tervnek csak a látványterv lehet az első védett változata, hanem azt, hogy már pusztán egy látványterv is lehet olyan védett alkotás, amely egy tervezési folyamat első, szerzői jogilag védett elemének minősülhet. Így természetesen nincs szó arról, hogy látványtervek nélkül elkészített egyéni, eredeti jellegű tervek eleve kizártnak minősülnének a szerzői jogi oltalomból.

A felperes által készített alaprajzok egyértelműen meghaladják az ötletek, valamint a szakmai előírások pusztán mechanikus rögzítésének szintjét. Ahogyan az a fenti kérdések megválaszolásakor is kifejtésre került, a felperes beépítési és vázlat-terve egyértelműen és az adott tervezési fázishoz igazodva az ötlet szintjét meghaladó módon, megfelelő mélységben tartalmazza a legfontosabb tartalmakat, amelyek determinálják egy építészeti alkotás egyéni, eredeti voltát, így jóval több, mint egyszerű feladatmeghatározás vagy sematikus elképzelés.

Az alperes maga is helyesen utal arra, hogy felperes műve „az alkotói folyamat egyik lépcsőjének tekinthető” (29. beadvány), hiszen az egymásra épülő tervek egyike. Sőt, azt is hozzáteszi, hogy „elméletileg nem zárható ki ezen vázlat képzőművészeti (grafikai) műként történő szerzői jogi oltalma”, azonban tévesen vonja le a következtetést, miszerint ebben az esetben nem állna oltalom alatt. Az eljáró tanács hangsúlyozza, hogy az adott művet annak egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg az oltalom, amely akár építészeti alkotás terveként, akár grafikai műként is megilletethné az alkotást. Kifejti továbbá az alperes az SZJSZT korábbi gyakorlatára hivatkozva, hogy a megrendelő csak jogot szerzett a felperes művének felhasználására, kötelezettsége a felhasználásra nézve nincs, valamint hogy más személyt is felkérhet az engedélyezési terv elkészítésére. Ezzel természetesen az eljáró tanács is egyetért: a rendelkezésre álló okiratok alapján valóban nem volt a megrendelőnek kötelezettsége a beépítési és vázlat-terv felhasználása, kétségtelen azonban, hogy az alperes engedélyezési

terve a felperes művére épül a korábban kifejtettek szerint. Az is egyértelmű, hogy a megrendelőnek joga volt a felperestől eltérő más személyt – így az alperest is – felkérni az engedélyezési terv elkészítésére, amennyiben azonban az a korábbi tervezési fázisba tartozó beépítési és vázlattevényt lényeges elemeit átveszi, illetve átdolgozza, ahhoz a szerző engedélye szükséges. Az eljáró tanács utal a bíróság által feltett 6. kérdésnél kifejtettekre, miszerint különös gonddal kell vizsgálni, hogy a felperes és a megrendelő szerződése milyen felhasználásra terjedt ki.²¹

Ad 5. Az építésügyi igazgatási kérdések nem tartoznak a Szerzői Jogi Szakértő Testület hatáskörébe.

A szerzői jogi kérdések eldöntésekor irreleváns, hogy az adott mű önmagában alkalmas volt-e építési tevékenység megvalósítására. A felperes beépítési és vázlattevényt szerzői jogi oltalom alatt álló terv, mint az a fentiekben már kifejtésre került.

Ad 6. A felperes által készített dokumentum (1/F/7.) elnevezése szerzői jogi szempontból irreleváns. Az Sztj. 1. § (3) szerint a szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg, és a védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől. Az elnevezésétől függetlenül szerzői alkotásnak minősül.

Önmagában a dokumentum besorolása (tehát hogy skicc, rajz, tanulmány, vázlat stb.) az alperes által feltett 1–2. kérdésre adott válasznak megfelelően szintén nem mérvadó, hiszen elsősorban annak van jelentősége, hogy az adott mű egyéni, eredeti jelleggel rendelkezik-e. A bíróság által feltett 1–2. kérdésre adott válaszban az eljáró tanács kifejtette, hogy felperes beépítési és vázlattevényt egyéni, eredeti jelleggel rendelkezik, a mérnökségi telep tervezési folyamatában az egyik tervezési fázisnak tekinthető, és mint terv szerzői jogi oltalom alatt áll.

Dr. Tattay Levente, a tanács elnöke
Dr. Pogácsás Anett, a tanács előadó tagja
Dr. Jékely Zsolt, a tanács szavazó tagja

Összeállította: dr. Kiss Zoltán

²¹ BDT 2006. 1468.